

rosse sprinkhaan

Soortbeschermingsplan sprinkhanen en krekels

De levenskansen voor de tien meest bedreigde soorten sprinkhanen en krekels in Limburg kunnen met relatief eenvoudige ingrepen enorm toenemen. Hiervoor is het wel van belang dat de eigenaren en de beheerders van de leefgebieden iets meer rekening gaan houden met deze dieren.

— Geert van Duinhoven

In opdracht van de Stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen (IKL) in Limburg hebben Centraal Bureau EIS-Nederland en Bureau Natuurbalans het Beschermingsplan Sprinkhanen en krekels in Limburg opgesteld. Het beschermingsplan is opgesteld voor de 50 meest bedreigde populaties sprinkhanen en krekels. Voor 30 populaties stelt het rapport concrete maatregelen voor. Het is voor de eerste maal dat in Nederland een dergelijke omvangrijke inventarisatie met concrete, direct uit te voeren onderhoudsadviezen opgesteld is. Door de betrekkelijk eenvoudige maatregelen

uit te voeren, kunnen de beheerders van de terreinen met een geringe inspanning de achteruitgang stoppen.

Sprinkhanen en krekels behoren met de vlinanders en libellen tot de meest aansprekende insecten in het landschap. Wie oog en oor heeft voor deze relatief grote warmteminnende dieren en de muzikale zang van de mannetjes, kan hele aparte belevenissen opdoen in zandverstuivingen, droge heideterreinen, moeraszones, natte weilanden en bermen van spoorwegemplacementen. Het zijn hele specifiek leefgebieden die vanwege de specifieke kenmerken

ook van belang zijn voor andere, vaak zeldzame dieren. Vanwege de grote aantallen zijn ze als bulkvoedsel ook van belang voor andere dieren, zoals hagedissen, ooievaar en grauwe klauwier. Het is opvallend dat belangrijke soorten niet alleen voorkomen in bijzondere natuurgebieden, zoals de Groote Peel, Tungelerwallen, Breukberg en Grote Moost, maar ook langs spoorlijnen, in bermen, slootkanten en weilanden van particulieren. Een van de hoofddoelen van dit rapport is het alert maken van de eigenaren op de belangrijke natuurwaarden in hun terrein.

De meeste sprinkhanen komen voor in structuurrijke droge en vochtige graslanden, heide en stuifzand. De belangrijkste bedreiging voor sprinkhanen is dan ook het dichtgroeien van dit soort terreinen met struiken en bomen en het verdwijnen van onbegroeide terreindelen, zoals zandige plekken. Hierdoor kunnen de dieren niet meer genoeg opwarmen en verdwijnen eiafzetplaatsen. Een ander probleem is dat het beheer soms te intensief en grootschalig is, waarmee de structuurvariatie verdwijnt. Door meer gefaseerd te maaien of terreindelen uit de begrazing te houden is dit te ondervangen.

Schuilmogelijkheden

De meeste sprinkhanen zijn sterk warmte- en zonminnende dieren. De grootste diversiteit en de meest bedreigde soorten komen dan ook voor op open, niet-beboste terreinen, zoals schraal grasland en heide. De belangrijkste bedreigingen zijn het dichtgroeien van open terreinen, door opslag en verbossing en te intensief beheer (overbegrazing en maai-beheer). Voor de eiafzet hebben sprinkhanen en krekels daarnaast een geschikt substraat nodig, vaak zandige plekken tussen de vegetatie. Verder is een structuurrijke vegetatie, met afwisseling tussen open en ruigere terreindelen van belang om bij elke omstandigheid steeds de meest geschikte plek te kunnen opzoeken. Sprinkhanen zijn koudbloedige dieren die als de zon schijnt na een koele periode snel moeten kunnen opwarmen. Bij te heet of te nat weer moeten er schuilmogelijkheden zijn. Doordat veel terreinen integraal en nogal intensief beheerd worden, is deze structuurvariatie vaak niet aanwezig. In de loop van de vorige eeuw zijn veel schrale terreinen dichtgegroeid, vergrast en vervilt en de eiafzetplaatsen zijn sterk gereduceerd. Die terreinen zijn met betrekkelijk eenvoudige maatregelen weer geschikt te maken voor krekels en sprinkhanen.

Kappen

Kappen en op andere wijzen verwijderen van opslag is het belangrijkste middel om dichtgroeibiotopen te herstellen. Enkele aandachtspunten: Het is van groot belang dat nooit alle opslag verwijderd wordt, omdat er dan te weinig structuurdiversiteit overblijft. Bij voorkeur worden eerst exoten als Amerikaanse vogelkers aangepakt. Inheemse bomen en struiken en soorten die het best bij het terreintype passen (wilgen in vochtige terreinen) of belangrijke voedselbronnen voor andere insecten (vuilbomen) dienen waar mogelijk gespaard te worden.

Het verwijderen van opslag dient op zodanige wijze te gebeuren dat deze zo weinig mogelijk opnieuw uit kan groeien op oude stobben.

Plaggen

Op heideterreinen is plaggen een geijkte methode om nutriënten te verwijderen (grootschalig) of structuurvariatie aan te brengen en eiafzetplaatsen te creëren (kleinschalig). In graslanden en zeker kalkgraslanden is dit veel minder gebruikelijk. Toch adviseren wij kleinschalig plaggen in dit type terreinen omdat verwacht wordt dat het voor zowel de sprinkhanen als de algehele diversiteit gunstig zal zijn. Zeker in kalkgraslanden zal het een enigszins experimenteel karakter hebben en ook goed gevolgd moeten worden. Het is duidelijk dat kleinschalig plaggen een kostbare zaak is, maar misschien kunnen vrijwilligersclubs hier iets aan bijdragen.

Maaien

In principe dient het maaien te gebeuren in de maand september, als de meeste soorten ruims kans hebben gehad om eieren af te zetten. Zeker als eerder in het seizoen gemaaid wordt, dient dat bij voorkeur gefaseerd te gebeuren, bijvoorbeeld het hele terrein strooksgewijs in drie jaar. Indien bijvoorbeeld integraal in juni gemaaid wordt, dan zijn veel soorten als (kwetsbare) nymfen aanwezig en deze verliezen dan alle schuilmogelijkheden bij slecht weer. Indien fasering onwenselijk is (bijvoorbeeld door een te geringe afvoer van nutriënten) zou ook jaarlijks vrijwel het hele terrein gemaaid kunnen worden, waarbij ca. 10% niet gemaaid wordt. Dit zou pluksgewijs door het

hele perceel kunnen en langs de op het zuiden geëxponeerde randen. Hiermee zijn schuilmogelijkheden gegarandeerd. Het zou aanbeveling verdienen om het hooi een dag te laten liggen om de dieren de kans te geven te vluchten. Vochtige terreinen worden later in het jaar (soms al in begin september) te zompig om te kunnen berijden. In dergelijke gevallen zou al in augustus gemaaid moeten worden, om te voorkomen dat het terrein helemaal niet gemaaid kan worden. Later maaien dan september is ook niet aan te raden, omdat dan te weinig nutriënten worden afgevoerd.

Begrazen

Begrazing is een veelgebruikte beheersmaatregel om heide en grasland open te houden, nutriënten af te voeren en een gevarieerde vegetatiestructuur te creëren. Een probleem is dat vaak te zwaar begraasd wordt, waardoor grote oppervlaktes van de vegetatie zeer kort afgevreten worden en er geen schuil- of overwinteringsmogelijkheden voor de fauna overblijven. Ze staan dan bloot aan extreme weersomstandigheden en predatoren. Voor geïsoleerde populaties kan dit de doodsteek zijn. Jaarrond- of winterbegrazing zijn de meest ideale methoden om een zo groot mogelijke structuurvariatie te creëren. Van belang is dat 's winters ongeveer 20% van de vegetatie onbegraasd blijft. Winterbegrazing kan toegepast worden op kleine terreinen van enkele hectaren groot. ♦

Het Beschermingsplan sprinkhanen en krekels in Limburg is opgesteld door Roy Kleukers.

Het is op te vragen via www.ikl-limburg.nl

zoemertje

